

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مستشرقان و قرآن

دکتر علی یوسف درّه حداد مسیحی در انکار و حیانت قرآن کریم

مؤلف:

دکتر ایرضا حیا ری

(استادیار و عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور)

سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی

۱۳۹۶

سرشناسه	: حیدری، علیرضا، ۱۳۵۶.
عنوان و نام پدیدآور	: مستشرقان و قرآن (نقد مبانی یوسف دره حداد مسیحی در انکار و حیانت قرآن کریم) / علیرضا حیدری.
مشخصات نشر	: تهران: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۹۶ ص.
شابک	: ۸-۱۰۷-۴۶۰-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: حداد، یوسف دره، ۱۹۱۳-۱۹۷۹ م. - نقد و تفسیر
موضوع	: Haddad, Yusuf Durah- Criticism and interpretation
موضوع	: قرآن- بررسی و شناخت Quran- Surveys
موضوع	: قرآن- وحی Quran- Inspiration
موضوع	: قرآن- تحقیق Quran- Inspiration
موضوع	: خاورشناسان- دیدگاه درباره قرآن
موضوع	: Middle East specialists- Views on the Quran
شناسه افزوده	: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۶ م ۴۶۵/۳ BP
رده‌بندی دی‌رجی	: ۲۹۷/۱۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۰۴۱۸۹۶

مستشرقان و قرآن

(نقد مبانی یوسف دره حداد مسیحی در انکار و حیانت قرآن کریم)

ه لف: علیرضا حیدری

ویراستار: ربابان نژاد پاریزی

ناشر: سازمان انتشارات جهاد دانشگاهی

چاپ: اول- ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

قیمت: ۱۴۰۰۰ تومان

شابک: ۸-۱۰۷-۴۶۰-۶۰۰-۹۷۸

این اثر، مشمول قانون حمایت مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است. تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مؤلف (ناشر) نشر یا پخش یا عرضه نماید مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

سازمان انتشارات

نشانی سازمان انتشارات: تهران- خیابان انقلاب اسلامی- خیابان فخررازی- خیابان شهدای ژاندارمری- پلاک ۷۲، تلفن: ۶۶۹۵۲۹۲۸ مرکز پخش:

خیابان انقلاب- بین فلسطین و چهارراه ولیعصر- جنب مؤسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران- تلفن: ۶۶۴۸۷۶۲۵-۶

پایگاه اطلاع‌رسانی: www.isba.ir پست الکترونیکی: info@isba.ir فروشگاه اینترنتی: www.Idbookfair.com

فهرست

صفحه	عنوان
۷.....	پیشگفتار
۱۳.....	فصل اول
۱۵.....	گفتار اول: کلیات
۱۵.....	۱- تبیین مسأله و سوالات تحقیق
۱۷.....	۲- فرضیه تحقیق
۱۸.....	۳- اهداف و صورت تحقیق
۲۰.....	۴- پیشینه تحقیق
۲۳.....	۵- روش تحقیق
۲۵.....	گفتار دوم: اصطلاح‌شناسی
۲۵.....	الف: وحی
۲۸.....	ب. تحدی
۲۹.....	پ. استشراف
۳۱.....	گفتار سوم: اشکال‌های روش‌شناختی یوسف دَرّه حاکم
۳۷.....	فصل دوم: نقد مبانی و پیش‌فرض‌های یوسف دَرّه حاکم در انکار و حیانت قرآن کریم
۴۱.....	۱- دیدگاه خاورشناسان در خصوص انکار و حیانتی بودن عهدین موجود
۴۳.....	۲- دیدگاه‌های متفاوت مستشرقان در خصوص و حیانتی بودن قرآن
۴۴.....	۳- پیشینه تاریخی انکار و حیانتی بودن قرآن

گفتار اول: پیش فرض قرآن تراوش ذهنی پیامبر اکرم..... ۵۱

۱- اتهام مصروع بودن پیامبر اکرم..... ۵۳

نقد..... ۵۴

۲- ادعای نابغه بودن پیامبر اکرم..... ۵۸

نقد..... ۵۹

۱-۲- ادعای تجربه محیطی بودن قرآن..... ۶۱

نقد..... ۷۰

۱- الهی بودن منشاء دریافت‌های وحیانی حضرت محمد... ۷۰

۲- استقلال وحی از شخصیت پیامبر اکرم..... ۷۳

۱-۲- ادله استقلال وحی از شخصیت پیامبر اکرم..... ۷۳

۳- وحدت در منشاء و هدف همه پیامبران..... ۷۷

۴- تراختی و ثبات موضع پیامبر اسلام در برابر اهل

کت..... ۸۰

۵- تاثیر پذیرفتن قرآن از فرهنگ عصر نزول..... ۸۳

۱-۵- عدم انتقال و پایبندی اعراب حجاز به آموزه های

یهودیت و مسیحیت در دوره ظهور اسلام..... ۸۴

۲-۵- مبارزه قرآن با فرهنگ خرافی جاهلیت..... ۸۸

۱-۲-۵- مبارزه با شایعیه بت پرستی..... ۸۸

۲-۲-۵- مبارزه با عنایده شرک آمیز و تحریف شده

کتاب‌های مقدس عهدین..... ۸۸

۳-۲-۵- مبارزه با پیروی کورسورانه از احادیث و رهبران و

تقلید عامیانه از اجداد..... ۸۹

۴-۲-۵- مبارزه با سنت جاهلی زند به گور کردن

دختران..... ۸۹

۵-۲-۵- مبارزه با آدم‌کشی و جنگ‌های کینه‌توزانه..... ۸۹

۶-۲-۵- اعلان برابری زن و مرد در ارزش

شخصیتی..... ۹۰

- ۶- اسلام دین مستقل الهی..... ۹۰
- شبهات دُرّه حداد در انکار اسلام اصطلاحی..... ۹۱
- نقد..... ۹۳
- ۶-۱- تحلیل نادرست از واژه اسلام..... ۹۳
- ۶-۱-۱- اسلام به معنای تسلیم تکوینی..... ۹۳
- ۶-۱-۲- اسلام به معنای خضوع در برابر خداوند (اسلام به معنای عام)..... ۹۴
- ۶-۱-۳- اسلام به معنای خاص..... ۹۵
- ۶-۱-۴- تفسیر نادرست وی از آیه ۸۵ آل عمران..... ۹۶
- ۶-۳- سیر نادرست دُرّه حداد در تفسیر آیه ۶۴ آل عمران..... ۱۰۱
- ۶-۲- تحبّات و انجیل..... ۱۰۵
- نتیجه بحث..... ۱۰۶
- گفتار دوم: پیش فرض اقتباس قرآن از کتاب های مقدس عهدین..... ۱۰۷**
- ۱- ادعای دُرّه حداد مبنی بر گواهی آیات قرآن بر اقتباس از کتاب های مقدس عهدین..... ۱۱۰
- ۱-۱- ادعای وی ذیل آیات «إِنَّ فِي السَّحَابِ لَأُولَىٰ (۱۸) صُحُفٍ إِبْرَاهِيمَ وَ مُوسَىٰ» (اعلیٰ/۱۸-۱۹)..... ۱۱۱
- نقد..... ۱۱۲
- ۱-۲- ادعای وی ذیل آیه «أَمْ لَمْ يُنَبِّأْ بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَىٰ» (۳۶/نجم)..... ۱۱۳
- نقد..... ۱۱۳
- ۱-۳- ادعای وی ذیل آیات «وَأَنَّهُ لَفِي زُبُرِ الْأَوَّلِينَ (۱۹۶) أَوْ لَمْ يَكُنْ لَهُمْ آيَةٌ أَنْ يَلْعَنَهُ عُلَمَاءُ بَنِي إِسْرَائِيلَ»..... ۱۱۷
- نقد..... ۱۱۸
- ۱-۴- ادعای قرآن، تفصیل کتاب های مقدس عهدین..... ۱۲۲

نقد.....	۱۲۳
تحلیل دَرّه حدّاد از واژه (الکتاب) در قرآن.....	۱۲۸
نقد.....	۱۲۹
معانی متعدد این واژه در کاربردهای قرآنی.....	۱۳۰
۱-۵- ادعای قرآن، مُصَدِّق کتاب‌های عهدین.....	۱۳۲
نقد.....	۱۳۴
نقد.....	۱۴۲
۱-۶- ادعای امامت کتاب مقدس (عهدین) برای قرآن.....	۱۴۵
نقد.....	۱۴۶
۱-۷- ادعای اقتدای قرآن به هدایت تورات و انجیل.....	۱۴۹
نقد.....	۱۵۰
۱-۸- ادعای شک و تردید پیامبر اکرم در امر رسالت.....	۱۵۶
نقد.....	۱۵۸
۱-۹- ادعای آموزش پیامبر اکرم توسط راهبان مسیحی.....	۱۶۹
نقد.....	۱۷۲
نتیجه بحث.....	۱۷۷
منابع.....	۱۷۹

بیشگفتار

ظهور دین اسلام فصلی نو را در روابط شرق و غرب آغاز نمود. آیات قرآن با اعتبار بخشدن به دین و باورها و رفتارهای دینی به عنوان معیار و محور اتحاد و اقتراف ملتها و انسانها، بی آنکه مستقیم از فرهنگ شرقی یا غربی سخن به میان آورد، بیرونی و غیر ادیان آسمانی را مورد خطاب قرارداد و آمادگی خود را برای تفاهم و درستی با آنها اعلام داشت و ضمن محترم و معتبر شمردن ادیان آسمانی پیشین، روار آنها را به سوی مشترکات آن ادیان با اسلام فراخواند: «قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَ لَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئًا وَ لَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا أُولِيًّا أَلَا بَا مَنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ» (آل عمران/ ۶۴) و از ملامان خواست بهترین روش را در برخورد با اهل کتاب پیش گیرند: «وَ لَا تَحِلُّوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالنِّسَابِ الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَ قُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي نُزِّلَ إِلَيْنَا إِنَّهُ أَنْزَلَ إِلَيْنَا الْكِتَابَ وَ إِلَهُنَا وَ إِلَهُكُمْ وَاحِدٌ وَ نَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ» (عنکبوت/ ۲۶)

قرآن کریم حتی از کتاب‌های آسمانی دیگر در موارد متعدّد استثنایکی یاد کرده است: «إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ أُنْزِلُوا إِلَيْهِمُ لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتَخْفَفُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَفُوا عَلَيْهِمْ شُهَدَاءَ فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْا اللَّهَ وَ مَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِهَذَا الْكِتَابِ فَمَا يُحْكِمُ اللَّهُ أَمْرَهُمْ وَلَا يُخَرِّجُهُمْ مِنَ الْإِيمَانِ وَلَا يَجْعَلْ لَهُمْ سُبُلًا مِنْ دُونِ هَذِهِ تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ لِقَوْمٍ يُدْرِكُونَ» (آل عمران: ۳-۴).

۱- «بگوای اهل کتاب! بایاید، به سوی سختی که میان ما و میان شما یکسان است که: جز خدا را نپرستیم و هیچ چیزی را شریک او قرار ندهیم؛ و بعضی از ما، بعضی [دیگر] را- به غیر خدا- به پروردگاری برنگزینیم. و اگر [از این دعوت] روی برتابند، پس بگویید: گواه باشید که ما مسلمانی».

۲- و با اهل کتاب جز به آن (شیوه‌ای) که آن نیکوتر است مناظره نکنید مگر با کسانی از آنان که ستم کرده‌اند و با اهل کتاب جز به آن (شیوه‌ای) که آن نیکوتر است مناظره نکنید...

يَمَا أُنزِلَ اللَّهُ فَوَلِّتْكَ هُمُ الْكَافِرُونَ» (مائده: ۴۴)^۱ «...أَتَيْنَاهُ الْإِنْجِيلَ فِيهِ هُدًى وَ نُورٌ» (همان / ۴۶)^۲.

پس از نزول قرآن رویارویی میان شرق و غرب در شکل خاص خود به تنش میان غیرمسلمانان با اسلام و به‌ویژه قرآن تبدیل شد که می‌توان آن را به سه دوره‌ی پیدایش، پیشرفت و فراگیر تقسیم کرد.

دوره پیدایش اسلام پژوهی غیرمسلمانان به قرن هشتم میلادی و پس از فتح اندلس باز می‌گردد.

مرحله دوم، واسطه جنگ‌های صلیبی بود که موجب تحوّل جدّی در اندیشه‌ی غرب گشت و آنان را به نقد درباره جهان اسلام وا داشت. جنگ‌های صلیبی نعمت دینی را گسترش داد و این روحیه در خاورشناسی نمودی بارز یافت؛ چنانکه خلیفان اندیشه‌ی اسلامی به فراگیری زبان عربی - زبان فهم قرآن - به عنوان سده‌ی برای باقی‌مانده‌ی آن روی آوردند. خاورشناسی پس از آن به امر فراتری بدل شد به تصحیح نسخه‌های خطی، آشنایی با متون دینی و زبانی جهان اسلام روی آورد. مدارس، دانشگاه‌ها، چاپ و تصحیح متون دینی و زبانی، وجهه‌ی همت آن‌ها ق‌رگرفت.

مطالعات چهارصد ساله‌ی اخیر در تحت عنوان «مطالعات اسلامی» مرحله جدیدی است که عرصه‌های نوین برای مطالعه، پژوهش و گاهی ایجاد شبهه برای خود باز کرده است.

فراگیری اسلام پژوهی غیرمسلمانان به حدّی است که راساً آمار، هم اکنون حدود شصت هزار نفر در دوره کارشناسی، شانزده هزار نفر در دوره

۱- براسی که ما تورات را در حالی که در آن، رهنمود و نور بود فرو فرستادیم...

۲- وانجیل را به او دادیم که در آن، رهنمود و نور بود.

کارشناسی ارشد و دوهزار نفر در دوره دکترای شرق‌شناسی دانشگاه‌های غربی مشغول به تحصیل هستند.^۱

از این تعداد گروهی با انگیزه‌های سیاسی-استعماری، برخی با هدف دینی-تبشیری و گروه دیگری از سرعلاقه و آشنایی با میراث تمدن مشرق زمین، به تحقیر در متون دینی، علمی و ادبی کشورهای شرقی می‌پردازند.

خالد های خاورشناسان درباره قرآن و آموزه‌های آن یکی از جلوه‌های بارز این اسلام‌پژوهی است. ترجمه قرآن به زبان‌های مختلف، معجم‌نویسی، پژوهش در زمینه عاظم و تاریخ قرآن، روش‌های تفسیری و ... نمونه‌هایی از سیر مطالعاتی است که در آخر قرن حاضر با تالیف دایره المعارف قرآن از سوی آنان تکمیل می‌شود. دایره المعارف حدود هزار واژه‌ی کلیدی به عنوان مدخل‌های آن تحت نام «ENCYCLOPAEDIA OF QURAN» در پنج جلد به جهانیان عرضه شده است و انگیزه و تالیف چنین کتابی از سوی «مک اولیف» سر ویراستار آن پاسخ‌گویی به نیاز بشردارانه‌ی قرآن در قرن بیست و یکم اعلام شده است.^۲

آنچه آشکارا از این آثار قرآن پژوهی غیر مسلمانان به دست می‌آید اینکه ثمره این تحقیقات همواره همراه با دید مثبت و در جهت اباحه فرهنگ قرآنی صورت نگرفته؛ بلکه برداشت‌های نادرست فراوانی که ناشی از عرض ورزی یا دسترسی نداشتن منابع معتبر یا یک سونگری به قرار برعکس در این پژوهش‌ها به چشم می‌خورد، موجب تاثیرگذاری منفی بر اذهان جامعه بشری به ویژه مستشرقان نسبت به قرآن شده است.

پاسخ‌گویی مبتنی بر برهان در قبال گفته‌های نادرست آن‌ها، وظیفه همه مسلمانان است؛ اگر چه که مجامع علمی در کشورهای اسلامی مانند حوزه

۱- رضایی اصفهانی، پژوهشی در اعجاز علمی قرآن، ج ۱، ص ۶۰.

۲- مک اولیف، مقدمه دایره المعارف لیدن.

علمیه قم و نجف، دانشگاه الازهر مصر و ...، گام‌های بلندی برای شناخت و نقد دیدگاه‌های آنان برداشته‌اند، اما این نیاز به طور جدی همچنان احساس می‌شود.

یکی از بخش‌های عمده‌ای که پژوهش‌ها و تالیفات خاورشناسان را به سوی خود جذب کرده است بحث انکار و حیانت قرآن است.

بعد مبانی فکری و زیر ساخت‌های عقیدتی خاورشناسان در این خصوص و پاس به شبهات مطرح آنان، انگیزه‌ای بوده، که سبب شکل گرفتن این پژوهش شد؛ زیرا آن‌ها سعی کنند با زیر سوال بردن معجزه جاوید پیامبر اکرم، نبوت آن حضرت را زیر سوال برده و با مخدوش نمودن نبوت پیامبر اعظم، دین اسلام به عنوان واپس‌گذاشته و کامل‌ترین دین آسمانی، اعتبار خود را از دست می‌دهد. از این رو پاسخ علمی و منطقی به شبهات مطروحه آنان، اهمیت بحث و پژوهش در این زمینه را نشان می‌دهد.

در این پژوهش مبانی یوسف دژه حداد که از جمله محققان غیرمسلمان است مورد نقد قرار می‌گیرد. وی که در سده انکار و حیانتی بودن قرآن کریم و رسالت پیامبرگرامی اسلام می‌باشد، در کتاب سه جلدی «القرآن و الکتاب» خود در خصوص هدف از تالیف کتابش می‌نویسد: «من خواهم ثابت کنم که قرآن مقتبس از تورات است و هیچ اعجازی ندارد».

و همین دیدگاه را در کتاب «نظم القرآن و الکتاب، معجزة القرآن» نیز با مطرح کردن سوال‌هایی مثل: آیا قرآن کریم معجزه‌ای را برای پیامبر اکرم گواهی می‌دهد؟^۱ و آیا اعجاز قرآن برای حضرت محمد مصطفی است یا نه؟^۲ بیان داشته است.

۱- یوسف دژه حداد، (۱۹۸۶ م)، القرآن دعوه نصرانیة.

۲- پیشین، (۱۹۸۲ م) نظم القرآن و الکتاب «معجزة القرآن».

۳- پیشین.

از این رو در این پژوهش پس از کلیاتی که در فصل اول آمده است سعی شده است پیش فرض‌های وی در جهت انکار و حیانت قرآن نقد شود. بدیهی است نگارنده هرگز بر این باور نیست که توانسته باشد هرآنچه وی در این خصوص مطرح کرده است را بشمارد و پاسخی درخور داده باشد. اما امیدوار است گامی کوچک در دفاع از اعجاز قرآن کریم و شناساندن بیشتر آن برای طالبان حقیقت برداشته باشد.